

Od besed h konkretnemu delu

Kot smo poročali v zadnji številki našega lista, je izvršni odbor Slovenske skupnosti za tržaško pokrajino, na svoji zadnji seji, ki je bila prejšnji teden, med drugim razpravljala o vprašanju globalnega zaščitnega zakona za slovensko narodno manjšino v Italiji. Vprašanje je seveda še vedno pereče in aktualno, a bo postalo še bolj aktualno morda že čez nekaj tednov, saj vsi vemo, da je vlada že odobrila zakonski osnutek za ratifikacijo osimskih sporazumov in se zato predvideva, da bo parlament te sporazume kmalu tudi potrdil.

V tej zvezi se nam zdi popolnoma pravilna in umestna pobuda izvršnega odbora Slovenske skupnosti za Tržaško — samo po sebi se razume, da se s to pobudo strinjajo tudi deželni organi Slovenske skupnosti — naj se na ravni strank ustavnega loka ustanovi posebna komisija, ki naj s pomočjo izvedencev in predstavnikov vseh komponent slovenske narodne manjšine izdelata besedilo globalnega manjšinskega zaščitnega zakona. Jasno je, da bi bila ustanovitev takšne delovne komisije v popolnem skladu z vsebino preambule osimske pogodbe, kjer je rečeno, kako se obe državi, se pravi Italija in Jugoslavija, obvezujeta, da bosta svojima narodnima manjšinama nudili »največjo možno zaščito«, in sicer z lastnimi zakonskimi normami.

Delo te komisije prav gotovo ne bi bilo lahko in enostavno, čeprav drži, da ne bi »startala« praznih rok, saj obstajajo zakonska predloga komunistične in socialistične stranke (že iz prejšnje zakonodajne dobe) in dokumenta Slovenske skupnosti ter Slovenske kulturno - gospodarske zveze. Ves ta material je treba natančno proučiti in iz njega izoblikovati besedilo zaščitnega ali zaščitnih zakonov.

(dalje na 2. strani)

KALVARIJA SE NADALJUJE

Za prebivalstvo potresnega področja v Furlaniji, Benečiji in Režiji se nadaljuje kalvarija. Po zadnjih močnih sunkih z dne 11. in 15. tega meseca je brez strehe ostalo nekaj 90 tisoč ljudi. Dobra tretjina teh je zapustila svoje vasi in trge ter se izselila v obalna turistična središča, kot so Gradež, Lignano, Bibione in Jesolo. Mnogo ljudi pa je odšlo s potresnega področja na lastno pest, tako da danes nihče natančno ne ve,

V Globasnici potrjen odločen bojkot do preštevanja

Preteklo nedeljo, 26. septembra, dober mesec pred napovedanim štetjem posebne vrste, s katerim se hoče Avstrija izogniti jasnim obveznostim sedmega člena državne pogodbe do koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov, je bilo v Podjuni enotno množično zborovanje koroških Slovencev. Avstrijska vlada je sklenila na osnovi dogovora treh največjih strank razpisati za 14. november posebno štetje, ki naj bi ugotovilo številčnost slovenske in hrvaške narodne skupnosti na posameznih območjih. Na podlagi teh rezultatov bi šele pričeli na Dunaju krojiti po svoje pravice slovenski narodni skupnosti. Cilj vsega je statistični etnocid in izigravanje samega temeljnega ustanovitvenega dokumenta avstrijske republike, katerega sestavni del je tudi sedmi člen, ta pa določa pravice Slovencev na Koroškem ne glede na njihovo številčnost.

Množici v Globasnici sta spregovorila predsednika krovnih organizacij koroških Slovencev. Za Narodni svet koroških Slovencev je nastopil dr. Matevž Grilc. Poudaril je podporo, ki jo nudijo boju koroških Slovencev vse evropske manjšine, vedno širše razumevanje demokratskega dela avstrijske javnosti in zavzetost matične domovine. Napovedal je bojkot štetja ter dejal, da Slovenci na Koroškem ne bodo obu-

pali ob težkem položaju. Preživeli so že težje čase in preživeli bodo tudi ta naskok na svoje pravice in na življenje naroda. Zgodovina kaže, da je pravica tista, ki mora zmagati in v to pravico koroški Slovenci trdno zaupajo.

Predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter je poudaril nujnost upora zoper preštevanje. Slovenci na Koroškem bodo 14. novembra glasovali neveljavno ali ostali doma, vsekakor pa ne bodo označili slovenščine kot materin jezik. Gre za edinstven primer, ko se mora v obrambi za svoje pravice manjšina odpovedati svoji identiteti. Opozoril je nadalje, da Slovenci ne bodo nasedli zvijačnim naklepom, s katerimi skušajo razbiti njihovo enotnost.

Oba govornika sta v svojih posegih dejala, da čeravno je bila manjšina prisiljena sprejeti odločitev o bojkotu v obrambo samega obstoja, je vedno pripravljena na pogovore z avstrijsko vlado za sporazumno rešitev vprašanja narodnostnih pravic ne glede na številčnost slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Številni predstavniki manjšin so izrazili solidarnost s koroškimi Slovenci. Za Unijo Italijanov v SR Sloveniji je spregovoril Giancarlo Silian, pozdrav je ponesla pred-

(Dalje na 2. strani)

Vlada pred preizkušnjo

V torek se je sestal ministrski svet, ki je pod predsedstvom poslanca Andreottija najprej odobril poročilo o gospodarskih in programskih predvidevanjih za leto 1977 in nato še zakonski odlok o tako imenovani industrijski preusmeritvi, se pravi o postopnem prilagajanju sedanje industrijske dejavnosti spremembam, ki so nastale tako

na domačem kot tudi na tujih tržiščih. Končno je ministrski svet sklenil dostaviti parlamentu zakonski osnutek o zazidalnih zemljiščih, ki ga je bil svoj čas izdelal tedanji republikanski minister Bucalossi in ki ni prišel v razpravo v parlamentu, ker je bil ta predčasno razpuščen.

Poročilo o gospodarskih in programskih predvidevanjih je temeljne važnosti za sedanjo vlado, kajti s tem dokumentom bodo Andreotti in njegovi sodelavci morali jasno povedati, s kakšnimi sredstvi ter zakonskimi ukrepi se nameravajo spopasti s perečimi gospodarskimi in družbenimi problemi. Vlada je na zadnji seji ta dokument le načelno odobrila, poseben medministrski odbor pa ga je podrobno izdelal na seji, ki je bila v sredo. Temu odboru je predsedoval poslanec Andreotti.

Zakonski osnutek o industrijski preusmeritvi je seveda tesno povezan z že omenjenim poročilom o gospodarskih in pro-

(dalje na 3. strani)

koliko ljudi je v resnici dalo slovo svojim domačijam.

Medtem še nič ne kaže, da bi se zemlja umirila. V zadnjem tednu je prišlo celo do krepitve potresnega pojava, česar si znanstveniki ne znajo razlagati. Tržaški geofizični zavod je na primer objavil uradno poročilo, iz katerega izhaja, da krepitev potresnega pojava po njegovem celo lahko po-

(Dalje na 7. strani)

RADIO TRST A

ČASNIKARSKI PROGRAMI OB NEDELJAH:
Poročila ob 8.00, 12.00, 19.00; kratka poročila ob 11.00, 14.00; novice iz Furlanije - Julijske krajine ob 11.00, 14.00, 19.15 — Ob 8.30 Kmeziška oddaja, ob 9.00 sv. maša, ob 9.45 Vera in naš čas.

ČASNIKARSKI PROGRAMI OB DELAVNIKIH:
Poročila ob 7.00, 10.00, 12.45, 15.30, 19.00. Kratka poročila ob 9.00, 11.30, 17.00, 18.00. Novice iz Furlanije - Julijske krajine ob 8.00, 14.00, 19.15. Umetnost, književnost in prireditve ob 17.05.

: : NEDELJA, 3. oktobra 1976, ob: 10.00 - 13.00 DOM IN IZROČILO: Nedeljski sestanek z orkestrom; Mladinski oder; Nabožna glasba; Glasba po željah.

13.00 - 15.00 KULTURA IN DELO: Ljudje pred mikrofonom; Pa se sliš', slovenske ljudske pesmi; veliki orkestri lahke glasbe; Klasično, a ne preserno; Musicals.

15.00-19.00 ZA MLADE - ŠPORT IN GLASBA: vmes Odskočna deska, Turistični razgledi.

: : PONEDELJEK, 4. oktobra, ob: 7.30 - 12.45 DOM IN IZROČILO: Dober dan po naše; Tjavidan; Obletnica tedna; Koncert sredi jutra; Naši kraji in ljudje v slovenski umetnosti; Glasba po željah, vmes glasbena šahovnica.

13.00-15.30 ZA MLADE: Sestanek ob 13.00; Roman v nadaljevanjih; Glasba na našem valu. 16.00-19.00 KULTURA IN DELO: Koncert operne glasbe; Koncert violončelista Valterja Dešpalja in pianista Iva Mačka; Srečanje z zbovododji, vmes lahka glasba.

: : TOREK, 5. oktobra, ob: 7.30-12.45 DOM IN IZROČILO: Dober dan po naše; Tjavidan; Nekoč je bilo; Koncert sredi jutra; Škotske in valeske ljudske pesmi; Rezijanka citira; Slovenski godalni kvartet; Liki iz naše preteklosti (Otokar Ribar); Ljudsko izročilo Slovencev v Italiji, 1. oddaja: Glasba po željah. 13.30-15.45: ZA MLADE: Sestanek ob 13.00; Roman v nadaljevanjih. Glasba na našem valu.

16.00-19.00 KULTURA IN DELO: Deželni solisti; Od melodije do melodije; Ansambli v našem studiu; Za najmlajše; Problemi slovenskega jezika; Slovenski zbori in glasbena panorama.

: : SREDA, 6. oktobra, ob: 7.30-12.45 DOM IN IZROČILO: Dober dan po naše; Tjavidan, glasba in kramljanje za poslušavke; Dogodki iz naše zgodovine; Koncert sredi jutra; Čakole, klepetata Jušta in Milka; Glasba po željah, vmes glasbena šahovnica.

13.00-15.30 ZA MLADE: Sestanek ob 13.00; Roman v nadaljevanjih; Glasba na našem valu. 16.00-19.00 KULTURA IN DELO: Simfonična glasba deželnih avtorjev; Od melodije do melodije; Igra Gianni Safrid; Polifonska glasba in Mojstri jazz; Radijska drama »Soseda«, ki jo je napisal Manlio Cancogni, prevedla Jadviga Komac, izvaja R.O., režija Stana Kopitar.

: : ČETRTEK, 7. oktobra, ob: 7.30-12.45 DOM IN IZROČILO: Dober dan po naše; Tjavidan, Koncert sredi jutra; Govori!; Od popevke do popevke; Naš posnetek: vaše mnenje ob 6. festivalu domače glasbe v Števerjanu; Glasba po željah, vmes glasbena šahovnica.

13.30-15.30 ZA MLADE: Sestanek ob 13.00; Roman v nadaljevanjih; Glasba na našem valu. 16.00-19.00 KULTURA IN DELO: Simfonični koncert; Od melodije do melodije; Za najmlajše; Slovenski glasbeniki na univerzi; Pevska revija »Primorska poje 76« v Dolini; Lahka glasba.

: : PETEK, 8. oktobra ob: 7.30-12.45 DOM IN IZROČILO: Dober dan po naše; Tjavidan, glasba in kramljanje za poslušavke; Slovenske žene; Koncert sredi jutra; Polifonski zbor iz Rude; Včerašnji poklici: Nabrežinski kamnarji; Glasba po željah, vmes glasbena šahovnica.

13.00-15.30 ZA MLADE: Sestanek ob 13.00; Roman v nadaljevanjih. Glasba na našem valu. 16.00-19.00 KULTURA IN DELO: Simfonični koncert; Od melodije do melodije; Sodobna glasba; Kdo vam je bolj všeč; Avtor in knjiga; Poje mezosopranistka Nora Jankovič; Glasbena medigr.

: : SOBOTA, 9. oktobra, ob: 7.30-12.45 DOM IN IZROČILO: Dober dan po naše; Tjavidan,

V Globasnici potrjen odločen bojkot do preštevanja

(nadaljevanje s 1. strani)

stavnica Madžarov v Sloveniji Rosza Kercsmar, za gradiščanske Hrvate je nastopil Jurica Čenar. V imenu Slovenske skupnosti je izrazil popolno solidarnost dr. Alojz Tul. Za deželni komite KPI je spregovoril Dušan Lovriha, predsednik SKGZ Boris Race se je ob solidarnostnem nastopu spomnil osimskih dogovorov in poudaril, da Slovenci v Italiji ne bodo prenašali nadaljnje zavlacovanja pri izpolnitvi obveznosti. Spregovorila sta še predstavnik solidarnostnega komiteja z Dunaja, Celovca in Salzburga dr. Traar in predsednik mednarodne federalistične unije evropskih narodnosti Danec Olaf Meinhardt.

Pred nedeljskim zborovanjem sta slovenski krovni organizaciji na Koroškem sklicali srečanje predstavnikov narodnosti treh dežel v Sekiri ob Vrbskem jezeru. Poleg zastopnikov manjšin v treh deželah sta se dvodnevne srečanja udeležila tudi vodilna predstavnik dveh mednarodnih manjšinskih organizacij. Tako predsednik federalistične zveze evropskih manjšin Danec Meinhardt kot predsednik mednarodne zveze za obrambo ogroženih jezikov in kultur dr. Costa y Roca sta ostro in negativno ocenila postopanje avstrijske vlade. Ob sklepu srečanja v Sekiri so sprejeli naslednjo resolucijo:

»Udeleženci srečanja narodnosti sosednih dežel smo na posvetovanju dne 24. in 25. septembra 1976 v Sekiri, na katerem smo obravnavali probleme narodnih manjšin v Italiji in SR Sloveniji in še posebej probleme slovenske in hrvaške narodne manjšine v Avstriji, prišli po izmenjavi mnenj in izkušenj o reševanju narodnih vprašanj do zaključka, da je vprašanje slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji najbolj pereče in zaskrbljujoče.

To pa zaradi tega, ker so avstrijske parlamentarne stranke in vlada 21 let po podpisu državne pogodbe dne 7. julija 1976

sprejela tri protimanjšinske zkone in sicer novelo zakona o ljudskem štetju, zakon o narodnih skupnostih in novelo zakona o prevedbi prejemkov, ki bistveno poslabša in negativno pogojuje ureditev in položaj manjšinskega šolstva na Koroškem.

Ugotavljanje manjšine kot osnova, da se zagotovijo njene pravice le na podlagi njenega sorazmernega števila, nasprotuje elementarnim načelom sožitja med ljudmi, ki v nasprotju z mednarodno demokratično prakso reševanja manjšinskih vprašanj in nasprotuje tudi duhu in črki avstrijske državne pogodbe ter zaključnim sklepom helsinške konference o varnosti in sodelovanju v Evropi.

Narodne manjšine lahko bistveno prispevajo k boljšim političnim, kulturnim in vsesplošnim odnosom med narodi. Zato je boj narodnih manjšin za svoje pravice hkrati sestavni del borbe za utrjevanje zaupanja in dobrega sožitja med narodi in državami in s tem za mir.

Predstavniki narodnih skupnosti obsojajo sklep Avstrije, da izvede ugotavljanje s ciljem okrnjevanja in zmanjševanja pravic slovenske in hrvaške narodne skupnosti, kar bi vodilo k njuni likvidaciji in izražajo vso podporo prizadevanjem koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov, da rezultati vsiljenega preštevanja ne bodo mogli služiti kot osnova za reševanje njihovih življenjskih vprašanj.

Vsak ukrep v korist narodne skupnosti je mogoč samo z aktivno prisotnostjo in pristankom prizadetih manjšin in so koroški Slovenci in gradiščanski Hrvati še vedno pripravljeni, da bi v sporazumu z vlado našli zadovoljivo rešitev. Vendar mora vlada poprej zagotoviti ustrezne pogoje.

Predstavniki drugih narodnih skupnosti izražajo koroškim Slovincem in gradiščanskim Hrvatom vso solidarnost in zagotavljajo podporo v njihovem pravičnem boju.

Od besed h konkretnemu delu

(Nadaljevanje s 1. strani)

Pri vsem tem pa se nam zdi izredne, načelne važnosti aktivna, neposredna soudeležba manjšine same pri oblikovanju zaščitnih norm, kar pomeni, da bi morali biti predstavniki manjšine in slovenski izvedenci v komisiji, ta bi poleg tega morala imeti vrsto izčrpnih posvetovanj z vsemi komponentami naše narodne manjšine. Le na ta način bi namreč mogli uresničiti glavno načelo demokracije, ki obstaja predvsem v

participaciji, s čimer se v našem konkretnem primeru nikakor ne bi pregrešili zoper reprezentativnost ter pristojnosti parlamenta in njegovih komisij.

Pobuda tržaške Slovenske skupnosti ni torej samo umestna, temveč celo nujna, če hočemo Slovenci v Italiji čimprej priti do zaščitnega zakona, čigar črka in duh bosta ustrezala našim splošnim potrebam in koristim. Ratifikacija osimskih sporazumov po obeh zakonodajnih zbornicah je morda vprašanje nekaj tednov in vse kaže, da bodo vsi sporazumi potrjeni brez kdovekakšnih razprav, ker so do tega vprašanja vse stranke že zavzele svoje stališče in o njem tudi izrazile svoje mnenje. Ne glede na to pa smo prepričani, da se nudi zdaj edinstvena priložnost za konkretno delo, za učinkovito akcijo, ko od načelnih izjav in obljub ter lepih besed lahko preidemo k dejanskemu reševanju ter urejanju problematike slovenske narodne manjšine v Italiji.

glasba in kramljanje za poslušavke; Pojdimo se glasbo; Koncert sredi jutra; Družina v sodobni družbi, vodi Lojze Zupančič; Lahka glasba na veliko; Pratika za prihodnji teden; Glasba po željah, vmes glasbena šahovnica. 13.00-15.30 ZA MLADE: Sestanek ob 13.00; Z glasbo po svetu; Mladina v zrcalu časa; Glasba na našem valu. 16.00-19.00 KULTURA IN DELO: Poslušajmo spet; Izbirajte v diskoteki; »Cankar v Trstu«, napisal Mirko Mahnič, izvaja R.O.; Glasbena panorama.

Pisma uredništvu:

Še o naši podjetnosti

V predzadnji številki Novega lista ste objavili na prvi strani članek, s katerim ste se dotaknili bistvenega vprašanja celotnega našega zamejskega življenja. Pohvaliti je treba avtorja članka, ker je tako javno opozoril, pa čeprav v zelo prijateljskem in provincialnem duhu ter brez razvidne poglobljenosti, na aktualen in pereč problem, kot sta gospodarska rast in osamosvojitve manjšinskega narodnega telesa.

Menim, da ko govorimo o podjetnosti posameznikov ali skupin, ki pripadajo narodni manjšini, ne smemo nikoli uporabljati istih meril, ki jih rabimo pri ocenjevanju večinskih narodov. Manjšine, razen nekaterih izjem, niso nikoli razpolagale s sredstvi, ki bi jim pripomogla do gospodarske osamosvojitve in bi lahko uspešno kljubovale asimilacijski težnji večinskih narodov.

Vidna je razlika med slovensko in nemško manjšino v Italiji. Gospodarsko neodvisna bocenska pokrajina jasno tudi lahko politično diktira in si sama po svoji lastni želji in potrebi načrtuje socialni, gospodarski, kulturni in narodni razvoj.

Na žalost se slovenska manjšina nahaja v veliko slabšem položaju. Avtor članka pravi, da moramo pripisati pomanjkanje podjetnosti pomanjkanju kapitala. Prav ima, ko to trdi. Hote ali nehote pa krene mimo tega bistvenega vprašanja s tem, da omeni le opensko hranilnico kot višek naše gospodarske vitalnosti in podjetnosti.

Res je, da uravnotežen človek ne more sprejeti kot izhod iz tega stanja pobudo slovenskega hotelirja, ki se zavzema za ustanovitve neke fantomatične skupine slovenskih podjetnikov, ki bi nas izvlekla iz težav kot nekakšen »deus ex machina«.

Jedro celotnega problema je po mojem spodbujanje in ovrednotenje matične pomoči, ki bi ne smela iti samo v asistencialne namene, ker bi dali s takšnim početjem povod za nastanek in razvoj zaprtih krogov, oddaljenih od resničnih ljudskih potreb in usmerjenih samo v ohranitev lastnih interesov, ampak bi se morala ta pomoč preusmeriti v konkretno investiranje na industrijskem področju in to še tembolj utemeljeno po osimskem sporazumu na italijanski strani proste industrijske cone, kjer bi pod demokratičnim nadzorstvom naši delovni ljudje lahko aktivno samoupravljali bogastvo dano na razpolago.

O pomanjkanju kapitala, oziroma o njegovi boljši in pravičnejši uporabi sem imel priliko razpravljati v članku, ki je izšel v 52. številki

Zaliva pod naslovom Slovenski kapital. Prepričan sem, da je ta izvršena analiza nekaj neizpodbitnega in da so dani predlogi v kratkem obdobju uresničljivi, seveda pri prisotnosti iskrene politične volje krajevnih slovenskih uprav, ki bi se v ta namen morale združiti v konzorcij, in pristopu slovenskih gospodarskih operaterjev, ki so žal do danes, kot pravi sam avtor članka, pokazale prav malo tiste potrebne vzajemne pomoči, ki pomaga na noge drugim.

Seveda, gledam na vrivanje »južnih bratov« z zaskrbljenostjo in to ne iz nekakšnih občutkov nestrpnosti in nagnenij do distanciranja, ampak prav zaradi našega specifičnega in zgodovinskega položaja, v katerem se nahajamo na tem področju Evrope.

Pred nami je velika preizkušnja, ki bo po vsej verjetnosti končno odločila o naši bitnosti, o naši bodočnosti. Uresničevanje osimskega sporazuma pri gradnji industrijske proste cone na Krasu bo dokaz, kako bomo znali »podjetniško« reagirati na zastavljeno nalogo.

Jasno je, da moramo že zdaj računati samo na lastne sile, kajti po izjavah, ki so jih dali demokristjanski poslanec Tombesi na sindikalnem študijskem tečaju UIL v Laggio di Cado-

re o potrebi naseljevanja italijanskih delavcev na kraški planoti na italijanski strani industrijske proste cone, da se prepreči »balkanizacija« teh krajev, po intervjuju, ki ga je imel poslanec KPI Eugenio Peggio, ki je obenem predsednik parlamentarne komisije za javna dela v 39. številki tednika »Espresso«, v katerem pravi, da bo uresničevanje osimske pogodbe nujno moralo steči z vso hitrico, kajti v tem vidi delno rešitev problemov prizadetih prebivalcev Furlanije, in dalje skoraj nesramno molčanje državnega tajnika CGIL Bonaccinija, ki je odgovoren pri tej sindikalni federaciji za mednarodne stike na septembrskem obisku v Borštu, ko ni sploh omenil problemov, ki bodo nastali pri izvrševanju te proste industrijske cone in o slovenski manjšini, in dulcis in fundo, naj omenim kako je dolinski župan Edvin Švab odgovoril na predlog v občinskem svetu glede ustanovitve enotne gospodarske občinske komisije, ki bi lahko vsaj delno kljubovala impozicijam EZITA in postavila podlago slovenskemu načrtovanemu gospodarskemu razvoju teh območij; kar je bil sposoben, oz. kar mu je bilo dovoljeno, je bilo le to, da vzame predlog na znanje!

Iz teh podatkov je jasno razvidno, da se bomo kmalu znašli še enkrat osamljeni in podvrženi tuji gospodarski iniciativi, ki bo prav gotovo hujša od tiste, ki smo jo doživeli do danes in ki nam je zadala tako strašanski udarec, od katerega še danes nosimo posledice.

BORIS GOMBAČ

Ricmanje, 27.9.1976

GRILC IN ZWITTER PRI KREISKEM

Avstrijski kancler Kreisky je povabil včeraj na razgovor vodilna predstavnik koroških Slovencev dr. Grilca in dr. Zwitterja. Razgovora se je udeležil bodoči avstrijski zunanji minister Pahr, ki je med

drugim znan po svojem stališču, da imajo koroški Slovenci pravico do asimilacije. Avstrijska državnik sta seznanila slovenska predstavnik z ukrepi, ki jih namerava vlada uresničiti na področju politike do manjšine. Kreisky je potrdil uradno stališče o nujnosti posebnega popisa v skladu s sporazumom treh vodilnih strank.

Predsednika dveh slovenskih krovnih organizacij sta po razgovoru izjavila, da Slovenci vztrajajo pri bojkotu popisa ter da ne more priti do pogajanj z vlado do izteka usodnega datuma 14. novembra.

—o—

NOVI RAVNATELJ
CARINSKEGA OKROŽJA

Finančno ministrstvo je imenovalo novega ravnatelja carinskega okrožja za deželo Furlanijo - Julijsko krajino. Na to odgovorno mesto je bil imenovan dr. Antonio Mastropasqua, ki je bil od leta 1973 ravnatelj carine v Trstu. Dr. Antonio Mastropasqua se je rodil pred 58 leti v Bariju, univerzo pa je dokončal v Milanu. Prvo službo v okviru finančnega ministrstva je nastopil v Comu. Bil je nato v službi v Firencah, več let pa je kot izvedenec sodeloval pri Evropski gospodarski skupnosti. Visoki carinski funkcionar ima torej bogate mednarodne izkušnje, saj je med drugim s svojimi publikacijami prispeval k pozitivnemu razvoju carinske zakonodaje. Pristojno ministrstvo je torej imelo pri tem imenovanju srečno roko, kajti dr. Mastropasqua je dober poznavalec tukajšnjih razmer in se seveda, da lahko Furlanija - Julijska krajina izpolnjuje pomembno vlogo v mednarodnem gospodarstvu ter v okviru Evropske gospodarske skupnosti.

OSIMO PRED ZBORNICO
V OKTOBRU

Predsednik poslanske zbornice Ingrao je v sredo vodil sejo načelnikov političnih skupin, na kateri so sestavili koledar dela poslanske zbornice, ki bo takrat tesno vsklajen z razpravami v senatu. Pot odobritve zakonskih predlogov bo tako hitrejša. V prvi polovici oktobra bodo razpravljali o področnih vprašanjih, sledila bo splošna razprava o gospodarskem položaju ter o državnem proračunu za leto 1977. Še pred koncem meseca pa računajo, da bodo na dnevnem redu zakonski osnutki za obnovo v Furlaniji, preosnova vojaškega disciplinskega pravilnika in ratifikacija osimskih dogovorov.

Vlada pred preizkušnjo

(nadaljevanje s 1. strani)

gramskih predvidevanjih. V tej zvezi se je vlada v ponedeljek razgovarjala z odposlanstvom sindikalnih zvez CGIL, CISL in UIL. Medtem ko pišemo, nam še ni natančno znano, v kolikšni meri so bila sprejeta sindikalna stališča. Zdi pa se, da je vlada končno besedo prepustila parlamentu, kar je seveda razumljivo, saj je znano, da v obeh zakonodajnih zbornicah ne razpolaga z večino.

Zakonski osnutek o zazidalnih zemljiščih je že znan iz prejšnje zakonodajne dobe. Tako vemo, da bistveno spreminja sedanji postopek za izdajanje gradbenih dovoljenj.

Reforma tega kočljivega področja je seveda nujna, saj se danes križajo pristojnosti najrazličnejših uradov in ustanov, ki po navadi vsi hodijo svoja pota in med njimi ni nobenega sodelovanja. Videti pa bo treba, ali bo novi zakon res celotno problematiko pravično in zlasti sodobno uredil.

Novosti na radiu Trst A

Marsikateremu našemu bralcu je verjetno že znano, da bo v okviru splošne reforme RAI-a prišlo do sprememb tudi v delovanju radija Trst A. O tem je slovenskim časnikiarjem govoril ravnatelj tržaške radijske postaje dr. Guido Botteri na tiskovni konferenci, ki je bila v sredo, 29. septembra.

Najvažnejše novosti zadevajo vsebino in razporeditev dnevnih sporedov in so, je dejal Botteri, v skladu z zakonom o radijski in televizijski reformi, ki določa večjo demokratizacijo, to je, večjo participacijo in pluralizem. Tako bi slovenski tržaški radio moral »povsem odražati slovensko resničnost v Italiji in biti v očeh Slovencev sredstvo, ki jim je stalno na razpolago.« V dnevnih sporedih radija Trst A bo konkretno od 3. oktobra t.l. dalje več prostora posvečenega informaciji (poročilom ipd.), ostale oddaje, ki jih bodo pripravili trije različni programski centri, pa bodo razdeljene na tri dele, in sicer: jutranje bodo posvečene domu in tradiciji, popoldanske mladini, večerne pa delu in kulturi. V vseh oddajah bo prišlo do večjega stika z življenjem Slovencev med drugim s povečanjem zunanega sodelovanja in z direktnimi povezavami.

Večja sprememba bo nastopila tudi v

ZGONIK

V soboto, 2. in v nedeljo, 3. oktobra, bo PRAZNIK SV. MIHAELA

V soboto bo ob 19.30 začel kulturni spored s koncertom baročne glasbe, ki bo v župni cerkvi in na katerem bosta nastopila violončelist Majaron in klavičembalist Slama. Vmes bodo tudi recitacije odlomkov iz verskih tekstov. Sledilo bo odprtje slikarske razstave Žerjal - Kocman, nakar bo prosta zabava na dvorišču pri Petelinovih.

V nedeljo bo ob 10. uri sv. maša z ofrom za potresence. Popoldanski spored bo začel ob 15.30 s praznikom grozdja na dvorišču pri Petelinovih, na katerem bo nagrajevanje za največji grozd. Sledilo bo zborovsko petje in igranje ansambla Lojze Furlan. V večernih urah bo srečolov in nato ples.

urniku dnevnih sporedov. Od 3. oktobra dalje bo radio Trst A oddajal v delavnikih od 7.00 do 19.30 ure, v nedeljah pa od 8.30 do 19.30, to je, če odslej ne bo več daljših prekinitev, bo to na račun dosedanjega večernega sporeda. To spremembo je Botteri utemeljil s trditvijo, da po raziskovanjih Doxe število radijskih poslušavcev v Italiji v večernih urah znatno pade zaradi konkurence televizije.

Ravnatelj Botteri je med osvetljevanjem

omenjenih sprememb večkrat poudaril njih poskusni značaj. Kljub temu pa se že zdaj — kot je prišlo do izraza na sami tiskovni konferenci — postavljajo vprašanja ki so direktno ali indirektno povezana z reformo slovenskega radija. Pičlost osebja, sorazmerno nizki honorarji za zunanje sodelavce, pomanjkljiva tehnična oprema itd. so prav gotovo dejstva, ki bodo ovirala uresničitev smernic reforme. Kar se tiče sprememb v urniku dnevnih sporedov pa bi bilo primerno globlje poizvedovati, kakšen je odziv slovenskih poslušavcev do skrajšanja večernih oddaj.

S seje občinskega sveta v Dolini

Po daljšem poletnem premoru je dolinski občinski svet obnovil svoje delovanje. Zato se je za prvo sejo, ki je bila 17. septembra, nabralo precej problemov, ki so prišli do izraza v posegih številnih svetovalcev. Tako je župan Švab odgovoril na pismeno vprašanje, ki ga je svetovalec Slovenske skupnosti dr. Tul v začetku julija naslovil na občinsko upravo glede pomanjkanja vode predvsem v Dolini. Dejal je, da je vladni komisariat odobril 60 milijonov lir za ojačenje vodovodnega omrežja in da so v teku tudi analize domačih vodnih izvirov.

Svetovalec večine Pavlič se je zavzel, da bi bile opozorilne table pred nevarnostjo požara ob cestah dvojezične. Poleg njega je vprašanje kamnolomov obravnaval v svojem posegu tudi svetovalec Gombač (Slovenska skupnost), ki je med drugim spomnil občinsko upravo na nevarni cestni ovinek pod šolo v Ricmanjih ter jo vprašal tudi, zakaj ni perečega problema v zvezi s stanjem v tovarni Calza Bloch postavila na dnevni red občinskega sveta. Odgovor je bil, da je v poletnih mesecih težko sklicati občinski svet zaradi odsotnosti raznih svetovalcev.

Svetovalec dr. Tul je načel tudi vprašanje avtobusnih čakalnic, ki je trenutno najbolj pereče na vrhu vasi v Mačkoljah ter pri Adamiču, kar je potrdil tudi svetovalec Mahnič s Krmenke.

V nadaljnjem poteku seje je občinski svet potrdil številne sklepe iz redne občinske uprave, kot je obračun za finančno leto 1975, uvrstitev začasnih uslužbencev v organik ter začasni razvojni načrt trgovskega omrežja v občini. Končno je bila izvoljena komisija, ki bo preučila načrt krajevne decentralizacije; v njej so predstavniki vseh političnih skupin, zastopanih v občinskem svetu.

V zvezi s težkim stanjem v Calza Bloch je bila v Trstu, v sredo, 22. septembra, javna protestna manifestacija, ki so se je poleg prizadetih delavcev udeležili tudi zastopniki sindikatov, krajevnih ustanov ter političnih sil. Manifestacije se je udeležilo tudi zastopstvo Slovenske skupnosti.

POSVET O INDUSTRIJSKI CONI NA KRASU

Na tržaškem vseučilišču se bo 24. in 25. novembra vršil študijski posvet o industrijski coni na Krasu. Sklicala sta ga v okviru rednega študijskega sodelovanja gospodarska fakulteta na tržaškem vseučilišču in Višja ekonomska - komercialna šola iz Maribora. Uresničenje proste cone bo zahtevalo rešitev zelo zapletenih pravnih in gospodarskih vprašanj, katere bodo skušali analizirati italijanski in slovenski znanstveniki ob sodelovanju izvedencev iz tujine.

OBVESTILO

Družba L'ENTE ITALIANO PER LA CONOSCENZA DELLA LINGUA E DELLA CULTURA SLOVENA, katere sedež je bil več let v ul. Sv. Franciška 20 III. nadst. (v isti hiši kot je Tržaška knjigarna), se je za stalno preselila v ulico Valdirivo 30-II. nadstropje.

Za informacije in vpis se zainteresirani lahko obrnejo na tajništvo, ki posluje vsak dan, razen v sredo in soboto, od 17.30 do 19.30 ure. (Nova telefonska številka je 64.459).

PETI DOPOLNILNI LETNIK NA UČITELJIŠČU

Ravnateljstvo državnega učiteljišča »A.M. Slomšek« v Trstu sporoča, da bo z novim šolskim letom od 5. novembra dalje na zavodu deloval tudi peti dopolnilni letnik. Informacije daje in vpisovanje sprejema tajništvo.

V sredo, 29. septembra, se je v Dragi pri Bazovici zaključil seminar Slovenskega kulturnega kluba, ki je bil tokrat posvečen vprašanju: *Dol s kulturo? Na seminarju so predavali časnikiar Sergij Pahor, pisatelj Alojz Rebula in psiholog Danilo Sedmak. Podrobneje bomo poročali v prihodnji številki.*

Protest društva staršev

Začetek šolskega leta je tu. Društvo staršev otrok, ki obiskujejo slovensko osnovno šolo v Donadonijevi ulici pa se je ponovno znašlo pred nerešenim problemom ustrezne učilnice, pa čeprav so bile izvršene številne intervencije pri pristojnih oblasteh. Želeli bi namreč strniti učence svojih petih razredov in vrtca v eni sami stavbi, kar pa nam je že vrsto let nemogoče.

Med preteklimi počitnicami se je Odbor staršev pogosto sestajal s predstavniki občinskih in šolskih oblasti, vendar pa smo tudi letos ostali brez ene učilnice, čeprav so nam do 15. septembra vsi zagotavljali, da bo naš problem končno rešen.

Leta 1967 se je naša šola preobrazila iz tri-razredne v štiri-razredno, leta 1971 pa v pet-razredno; tedaj nam je začela primanjkovati ena učilnica. Primorani smo bili sprejeti izmenični pouk za dobo dveh let. Naši otroci so bili prisiljeni odpovedati se

pošolskemu udeleževanju, ker se ta vrši v popoldanskih urah. Na proteste so nam pristojne oblasti ponudile učilnico v bližnjem župnišču, kar smo sprejeli le kot začasno rešitev, kajti tako je bil del naše šolske skupnosti odrezan od naravnega okolja. Kljub stalnim protestom pa smo uspeli doseči le preselitev iz »farovža« v zavod S. Giusto v Contijevi ulici. Tako je še danes en razred ločen od ostale šolske skupnosti.

Znno nam je, da je v zavodu S. Giusto dovolj prostih učilnic, kamor bi lahko preselili vse naše razrede z vrtcem vred. V kolikor ta rešitev ni mogoča, vemo tudi, da je na šoli F. Carniel (largo Sonnino Sidney), ki sicer spada v sosednje didaktično področje prostih preko deset učilnic.

Odločno zahtevamo, da občinske in šolske oblasti, vsaka po svoji kompetenci, ugodijo naši zahtevi, kajti do pričetka šolskega leta je le še nekaj dni.

5. mednarodni mladinski seminar Alpe-Jadran

V Villi Manin pri Passarianu se je od 25. do 28. septembra vršilo že tradicionalno mladinsko srečanje Alpe-Jadran. Ta pobuda je nastala v okviru prizadevanj za prijateljske odnose med narodi na področju, ki sega od Alp do Jadranskega morja. Seminarja so se udeležile mladinske delegacije iz dežele Furlanija - Julijska krajina, republike Slovenije in dežele Koroška. Tema srečanju je bila »Obnova in preureditev manjših zgodovinskih središč« in se je nanašala na stanje, ki ga je v naši deželi povzročil potres.

Temo je v uvodnem govoru razvil deželni odbornik za šolstvo in kulturne dejavnosti dr. Mizzau. Podčrtal je dejstvo, da so majhni zgodovinski objekti (npr. stare furlanske hiše) izredno pomembni za ohranitev ljudske kulture. Zato jih je treba obno-

viti in omogočiti njih nadaljnjo uporabo. Hiša je namreč izraz običajev in navad gospodarskega in geografskega položaja nekega naroda.

Organizacija seminarja je bila precej pomanjkljiva. Zdelo se je namreč, da smo se v Villi Manin zbrali zato, da bi preživeli nekaj počitniških dni, ne pa zato, da bi se posvetili resnemu delu. Dva dneva sta bila posvečena ekskurzijam po naši deželi in le malo časa nam je ostalo za debate. Poleg tega pa je moderator, arhitekt Marchesi, skušal debato speljati na strokovno raven, kar pa ni nam udeležencem preveč odgovarjalo.

V delegaciji naše dežele so slovensko narodno skupnost predstavljali Ace Mermolja, Verena Korsič in Marija Breclj.

V GORICI UMEŠČENA KONZULTA ZA SLOVENSKA VPRAŠANJA

Pretekli četrtek, 23. septembra, je bila v beli dvorani goriškega županstva umestljena seja mestne konzulte za probleme etnične manjšine. Prve seje se je udeležil tudi goriški župan De Simone. Člane konzulte so imenovale stranke, Zveza slovenske katoliške prosvete, Slovenska kulturno-gospodarska zveza in Sindikat slovenskih šolnikov. Člani konzulte so: Lojzka Bratuž, Marijan Cefarin, Jože Cej, Danilo Čotar, Kazimir Humar, Mirjam Koren, Edmund Košuta, Karel Primožič, Mirko Primožič, Levin Rožič, Božidar Tabaj, Emil Valentinčič in Vitomira Vesel. Za predsednika konzulte je bil izvoljen Valentinčič, ki je v uvodnem nagovoru poudaril, da se bo konzulta v skladu s svojimi pristojnostmi ukvarjala s široko problematiko slovenske narodnostne skupnosti v Gorici na kulturnem, gospodarskem, socialnem in prosvetnem področju. Zavzemala se bo za pravično zastopstvo Slovencev tako v občinah sami kot v drugih upravah. Konzulta bo skrbela za tesno povezavo z občino, rajonskimi konzultami, političnimi in sindikalnimi organizacijami ter seveda z vsemi slovenskimi organizacijami.

Enajsto srednjeevropsko srečanje posvečeno glasbi

V soboto, 2. oktobra se bo pričelo v palači Attems že tradicionalno goriško srednjeevropsko kulturno srečanje. Letošnje zasedanje je posvečeno glasbeni ustvarjalnosti v prvih tridesetih letih tega stoletja. Pečat temu obdobju, ki je bilo zelo pomembno za nadaljnji razvoj evropske sodobne glasbene ustvarjalnosti je dala dunajska šola pred prvo svetovno vojno, katere vpliv pa se je nadaljeval po vojni v državah, ki so nastale po razsulu.

Zasedanje bodo odprli v soboto zjutraj ob 10.30. Po pozdravnih nagovorih bo predaval predsednik letošnjega srečanja ugledni skladatelj in muzikolog Roman Vlad. Govoril bo o vlogi glasbe v deželah Srednje Evrope. Med številnimi predavanji, ki se bodo zvrstila do petega oktobra, bo nedvomno za nas zelo privlačno predavanje Boruta Loparnika o Marju Kogoju in težnjah slovenske glasbe v začetku tega stoletja. V palači Attems bodo predavanja v soboto, nedeljo zjutraj, v ponedeljek in torek. V nedeljo popoldne bodo udeleženci obiskali Trst, kjer jim je italijansko - avstrijski

V OBRAMBO DEBELUHOV

Debeli ljudje so lahko srečni in pri dobrem zdravju, zato bi bil že čas, da se jih ne gleda postrani piše dr. Natalie Allon, sociologinja ameriške Hofstra univerze. Ta znanstvenica že več kot deset let preučuje obnašanje debelih ljudi in njihove odnose z ljudmi. Izjavila je tudi, da imajo ljudje pač telesa različnih oblik in dimenzij in da ni nikjer rečeno, da je ena oblika boljša od druge.

Vsi debeli ljudje niso za to, da bi shujšali, in drugi ljudje bi morali biti bolj prijazni do njih. Ne bi smeli obsojati nekoga zato, ker je drugačen kot mi — pravi doktorica Allon. Družba zdaj nekako sramoti debeluhe in to mnogim od njih onemogoča, da bi uveljavili svoje sposobnosti. Vse svoje sposobnosti podrejajo skrbi zaradi svoje debelosti. Pogosto jih pripravijo do tega, da se sramujejo svoje debelosti, in se počutijo skoro kot kake grešniki ali kriminalci. S tem pa jim dela družba krivico, kajti debeli so prav taki kot vsi drugi, simpatični in nesimpatični, dobri in slabi, zdravi in bolehn, sposobni ali manj sposobni.

kulturni krožek priredil v mali dvorani Verdijevega gledališča koncert dua Zeller. V ponedeljek zvečer bo pa v Gorici vokalni koncert zbora »I madrigalisti di Gorizia«.

—o—

NA ŠVEDSKEM NE KRITIZIRAJTE PSOV

V nekaterih državah se sme kritizirati pse, ne pa vlade, v nekaterih pa človek lahko kritizirati vladno, ne sme pa kritizirati psov. Taka država je, kot se zdi, Švedska. Če vas zanese pot tja, se nikar ne vdajte skušnjavi, da bi začeli kritizirati kakšnega psa, vsaj ne tako, da bi to slišal njegov gospodar ali gospodarica. Drugače se vam lahko zgodi tako, kot se je ondan zgodilo nekemu dekletu v švedskem mestu Umeo, ko je izjavila o nekem psu, da je presuh. Pes ji ni zameril, pač pa njegova gospodarica, ki je planila nad presenečeno dekle, jo zgrabila za lase in jo dvakrat ugriznila v obraz, v brado in v zgornjo ustnico. Sosedje in policija so jo komaj iztrgali pobesneli ženski. Če torej zagledate na Švedskem psa, ki vam ne bo všeč, držite rajši jezik za zobmi.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
Repertoarna obveznost iz pretekle sezone
Predstava veljavna za lanski abonma

Georges Feydeau

CHAMPIGNOL ALI VOJAK PO SILI

(vaudeville v treh dejanjih)

v petek, 1. oktobra ob 16. uri za abonma red I in ob 20. uri za abonma red J v Kulturnem domu v TRSTU
v soboto, 2. oktobra ob 20. uri Ivan abonmaja - v Kulturnem domu v TRSTU
v soboto, 2. oktobra ob 20. uri izven abonmaja - v Kulturnem domu v Trstu
v nedeljo, 3. oktobra ob 16. uri abonma red G - okoliški v Kulturnem domu v TRSTU
v sredo, 6. oktobra ob 20,30 za abonma red D - mladinski v sredo v Kulturnem domu v Trstu
v četrtek, 7. oktobra ob 20.30 za abonma red E mladinski v četrtek - v Kulturnem domu v TRSTU.

Seminar slovenskih šolnikov v Gorici

Goriško šolsko skrbništvo je pripravilo tudi letos pred začetkom šolskega leta tečaj za slovenske šolnike. Pobudo za študijske seminarje daje Sindikat slovenske šole, posebno dovoljenje pa izdaja prosvetno ministrstvo. Poleg uglednih strokovnjakov z ljubljanskega vseučilišča in zavoda za šolstvo so letos predavali tudi domači izvedenci. Uvod je imel dr. Franc Zadavec s predavanjem o Ivanu Cankarju v katerem je osvetlil zlasti njegove vezi s Primorsko. V treh dneh zasedanja so udeleženci, bilo jih je kar 120, lahko sledili številnim didaktičnim in pedagoškim predavanjem.

Na otvoritveni slovesnosti je šolski skrbnik Imbriani govoril o pomembnosti pooblaščenih odlokov. Poslušalce je seznanil z

imenovanjem dr. Milana Brešana za stalnega didaktičnega ravnatelja v Gorici in z odhodom v pokoj ravnatelja Tomažiča.

Tajnik sindikata Albin Sirk je v svojem nastopu analiziral šolsko problematiko na Goriškem. Najhujši je problem šolskih zgradb za katere krajevne oblasti sicer kažejo določeno zavzetost, roki za dograditev objektov so pa dolgi. Začasne rešitve so nezadovoljive zlasti za osnovni šoli in vrtca. Premestitev bo škodovala vpisu otrok. Morali bi torej najti boljšo namestitev. Albin Sirk je nadalje dejal, da je v deželni šolski komisiji premalo goriških predstavnikov. Predlagal je, naj sindikat kot edina slovenska sindikalna organizacija predlaga imena članov komisije.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Stalno slovensko gledališče stopa v novo sezono

Vrata Kulturnega doma, ki so se maja letos predčasno zaprla, so se v petek, 24. septembra ponovno odprla gledališkemu občinstvu. Ansambel Slovenskega stalnega gledališča je v predsezonski premieri izpolnil obveznost iz lanskega abonmaja z uprizoritvijo Feydeauovega zabavnega veaudevila »Champagnol ali vojak po sili«.

Predsezonska predstava je dokaz, da je gledališče po majski zasedbi in učinkovitih protestnih akcijah gledališnikov in upravnega odbora ob podpori vse slovenske javnosti in večine sindikalnih in političnih sil prejel na krajevni in deželni ravni zagotovila za nadaljnji nemoten obstoj in razvoj. Krajevne ustanove so težavnemu splošnemu finančnemu stanju navkljub zagotovile jamstva za posojilo 300 milijonov lir. Vsota bo krila stroške za preteklo sezono in zagotovila delovanje v sezoni 1976-77, ki je na tem da se prične. Ta rešitev bi ne bila zadovoljiva sama po sebi. Gledališče se še vedno bori za pridobitev javnopravne oblike, kajti le tako bo lahko računalo na redno podporo, ki je za vrhunsko slovensko ustanovo pri nas nujno potrebna. Vsa gledališča v Italiji, celo osem stalnih privilegiranih gledališč, so v hudi gospodarski in ustrojni krizi. Vsi že leta pričakujejo zakon za gledališča, kot obstaja za operne hiše. Pot do uresničitve zakona je pa dolga, gledališča se pa, podobno kot krajevne uprave, iz dneva v dan vedno bolj zadolžujejo. Slovensko stalno gledališče v Trstu ima vse značilnosti stalnih gledališč. A pristop v ta krog, ki letno izkorišča osem od desetih milijard, ki jih ima ministrstvo na razpolago za gledališko dejavnost bi bil v krajšem roku pred gledališko preosnovo, nemogoč. Prevladala je tako težnja po odobritvi posebnega zakona za naše gledališče. Poslanec Belci je vložil zadevni zakonski osnutek, tajnik krščanske demokracije Zaccagnini pa je zgotovil svojo podporo za kratkoročno izglasovanje v parlamentu. Z ozirom na pomembnost delovanja gledališča in na osnovi teh zagotovil, katerih takojšnja uresničitve bo tudi merilo za voljo, ki jo ima vlada do rešitve globalne zaščite naše narodne skupnosti po osimskih dogovorih, so se pri SSG odločili za vstop v novo sezono. Problemi so pa še vedno hudi. Omenili smo posojilo tristo milijonov. Naj povemo pa takoj, da bo šlo kar sto milijonov v kritje obresti za stare dolgove. Ko bi ne prišlo v teku te sezone do odobritve posebnega zakona, ki naj ne zagotovi samo redne podpore ampak krije tudi dolgove iz preteklih let, kateri so se nabrali zaradi neizpolnenih obljub o finansiranju s strani osrednjih organov, bo znašal deficit SSG v Trstu okrog 750 milijonov lir.

Oglejmo si sedaj na kratko repertoar gledališča za novo sezono. V abonmaju je na sporedu sedem del, od teh so pa le štiri dela v lastni produkciji, tri pa v okviru tujih gostovanj. Jože Babič bo režiral krstno uprizoritev igre Frančka Rudolfa »Koža megle«. Zgodba se dogaja v času Marije Te-

rezije na ptujskem polju, ko skušajo gra- ničarji izkoreniniti prastari obred kurentovanja. Dogajanje je zelo napeto, delo je pa vesoljnega pomena saj kaže na obrambo samobitnosti pred tujim nasiljem. Prvič v slovenščini bodo uprizorili Benečanko - La Venexiana delo neznanega avtorja iz italijanskega »cinquecenta«, ki je želo velik uspeh v svetovni gledališki areni. Za prevod je poskrbel Ciril Kosmač, režira Mario Uršič. Iz svetovne gledališke zakladnice bodo uprizorili »Družino Antrobus«. Tudi to delo Thorntona Wilderja »The skin of our teeth« bo prvič na slovenskih odrih. Za prevod je poskrbel France Jamnik. Gledališče se je pa tudi odgovorno angažiralo z žgocim problemom sedanosti. V Kulturnem domu pa tudi v predstavah na prostem si bomo lahko ogledali krstno uprizoritev dokumentarne drame »Tujci v domovini ali strah ima velike oči«. Pod vodstvom Jožeta Babiča bodo tržaški igralci posredovali tragedijo koroških Slovencev. V okvir aktualnosti spada uprizoritev Cankarja ob stoletnici njegovega rojstva. Gostovalo bo celjsko gledališče s »Pohujšanjem v dolini Sentflorjanski«. Režijo je podpisal Mile Korun, kar je zagotovilo za vrhunski gledališki dosežek. Za zaključek abonmaja bo gostoval ansambel zagrebske »Komedije«, ki je žel lani tolikšen uspeh z »Gubcem begom«. Dela s katerim bo nastopila pa še niso izbrali.

Izven abonmaja bodo tudi letos pripravili mladinsko uprizoritev, ki jo bo režiral gost Marijan Bevk, pred tem pa bodo sklicali posvet vzgojiteljev za čimboljši aktualni pristop do mladine. Gostovalo bo še z več ponovitvami v mali dvorani Kulturnega doma odlično ljubljansko Lutkovno gledališče z igrice »Sovica okica«. Z najkvalitetnejšimi deli letošnjega repertoarja bodo gostovala še druga gledališča iz Ljubljane, Maribora in Nove Gorice.

Po teh skopih napatkih v novo sezono moramo seveda omeniti še pomembno posredovalno vlogo, ki jo ima SSG pri pripravi gostovanj italijanskega gledališča v Ju-

goslaviji in ob podpori, ki jo daje pobudam za uveljavitev slovenske kulture v Italiji. Zelo pomembno vlogo ima pri tem italijansko deželno stalno gledališče v Trstu. Letos bo to gledališče predstavilo Cankarjevega Martina Kačurja v priredbi Fulvia Tomizze pod naslovom »L'idealista«. Ob tej priložnosti bo Josip Tavčar pripravil v italijanščini Cankarjev zbornik.

V okvir delovanja osrednje slovenske kulturne ustanove pri nas pa spadajo seveda tudi posebne pobude. Ansambel bo še ta mesec sodeloval pri Kosovelovi proslavi v Sežani, pripravil je srečanje z Aleksandrom Vodopivcem med katerim bodo posredovali odlomke njegovih scenskih glasb in songov. Omogočili bodo iniciativo posameznih igralcev za uprizoritev samostojnih večerov poezij in monodram. Gledališče bo poskrbelo tudi za baletni tečaj. Ansambel bo nastopal tudi na radiu in televiziji.

Umetniško vodstvo bo moralo predvsem paziti za umetniško rast in poglobitev pri osrednji gledališki dejavnosti, da bo kos objektivni krizi v ansamblu, ki potrebuje pomladitve. Štiri dela v samostojni produkciji bi morala poglobitev in rast omogočiti. Nevarno pa je, da bo izven — gledališka dejavnost razbila homogenost snovanj. Zdi se nam, da je ta nujni razvojni in kvalitetni moment v dramaturškem načrtu zapostavljen. Letos niso predvideni nastopi v okviru malega odra, ki dajejo poseben elan umetniški ustvarjalnosti. Odpadla je vsakršna pobuda za določeno obliko dramske šole. Mladino je treba navezovati sistematično. To je vendar naloga gledališča, kateri se ne sme in ne more odpovedati, kot se že dolga leta dogaja. Gledališče mora vendar rasti in se razvijati iz domačih tal.

—o—

BALETNA ŠOLA SNG V TRSTU

Stalno slovensko gledališče vabi k vpisu v baletno šolo za sezono 1976-77.

Šolo bosta vodila priznana koreografa in baletna pedagoga Nada Križmančičeva in Janez Mejač, ki sta že lani uspešno zastavila delo v naši baletni šoli.

V baletno šolo se sprejemajo, poleg lanskeletnih učencev, kandidatke in kandidati od 6. leta starosti dalje.

Pouk bo pričel 11. oktobra.

Vpisovanje do 6. oktobra v upravi SSG v Kulturnem domu ob delavnikih od 8. do 14. ure.

Odloženo pomembno študijsko srečanje

Slovenski raziskovalni inštitut je pred poletnimi počitnicami najavil za oktober posvet o prostorskih, socialnih in gospodarskih problemih slovenske narodne skupnosti v Italiji. Na sestanku, ki je bil v četrtek, 23. tega meseca, je upravni odbor SLORIja sklenil odložiti zasedanje o problemih Slovencev v Italiji na konec januarja 1977. Študijsko srečanje so odložili, da bi dali možnost referentom iz Beneške Slovenije, da sklenejo svoje raziskovalno delo. Udeleženci iz Beneške Slovenije so od maja dalje angažirani pri pomoči za odpravo posledic potresa.

Odložitev bo omogočila seveda tudi

vsem ostalim, ki se nameravajo udeležiti srečanja, da izpopolnijo obsežno tematiko. Po prvem sporočilu, ki je bilo objavljeno v slovenskem dnevniku, je bilo nakazano, da bo zasedanje odprto tudi za prispevke udeležencev, ki niso bili izrecno povabljeni. Zdi se nam pa, da SLORI doslej ni poskrbel za primerno informacijo najširših plasti slovenske narodnostne skupnosti. Gre za žive probleme, pri obravnavi katerih bi morali v smislu participacije in pričevanja sodelovati poleg znanstvenikov, tehnikov in politikov tudi vsi tisti, ki žele posredovati svoj doprinos. Prav zaradi tega pričakujemo pravočasno in obsežno poročilo o okvirnem programu.

Sodobno kmetijstvo

Priprava belega vina svetlejšje barve

Priprava belega vina še marsikomu povzroča težave in skrbi. To pa zato, ker se okusi spreminjajo in sicer od tistega, ki je dajal prednost vinu, ki so ga po več dni pustili vreti na tropinah (vino je pri tem dobilo temnorumeno barvo in trpek okus), se je počasi okus pregibal k tistemu, ki ceni svetlo, zeleno-rumeno vino, vino, ki je po svojih lastnostih skladno, dišeče ter s primerno kislino. V ta namen treba nekoliko več pozornosti posvetiti grodju in torej odbrati zrelo in zdravo grozdje. Gnilo grozdje predelamo posebej po postopku, ki ga bomo opisali pozneje (razsluzenje).

Vrenje na tropinah

Zdravo grozdje lahko predelamo na več načinov. Tokrat bomo opisali postopek, ki zagotavlja vinu svetlejšjo barvo in skladnejši okus. Grozdje najprej meljemo s stroji (mlini), ki zmečkajo jagode in odstranijo peclje. Važno je, da se pri mletju jagode odprejo in da se sok razlije, dočim naj pečke ostanejo nedotaknjene. Iz zdrobljenih pečk bi namreč prešle v vino snovi, ki bi kvarile okus. Peclje takoj odstranimo in pustimo mošt vreti na tropinah in sicer od 8 do največ 24 ur. Medtem večkrat potopimo plavajoče tropine. Po določenih urah, odvisno kakšne barve naj bo vino, točimo mošt v sode, kjer poteka tiho vrenje.

Vino brez vrenja na tropinah

Najfinjša vina dobijo, da zmlato grozdje takoj sprešajo v stiskalnici, mošt pa odtočijo v kad, kjer ga zažveplajo. Če je mošt iz zdravega grozdja, ga zmerno zažveplajo in sicer tako, da dodajo v mošt pred vrenjem največ 2 gr. kalijevega metabisulfita na 100 litrov mošta. Ko potečejo določene

ure, najprej odstranijo na površini plavajoče snovi in nato previdno odtočijo skozi pipo, ki je nasajena nekoliko nad dnom kadi. Tako očiščen sok pretočijo v sode, kjer se bo začelo vrenje. Na vrhu sode ostane nekoliko praznega prostora. Sod nato zaprejo s kipelno veho.

Če je grozdje gnilo

V primeru, da je grozdje močno gnilo, ga moramo razsluziti. Mošt zažveplamo tako močno, da ne prične takoj vreti. Žveplamo s približno 10-20 gr kalijevega metabisulfita na vsakih 100 litrov mošta. Nečistoča, številne škodljive kvasnice in bakterije se sesedajo na dnu sode. Mošt po 24 urah pretočimo, prezračimo in dodamo pretočenemu moštu selekcionirane kvasnice za boljše vrenje. (Selekcionirane kvasnice je priporočljivo uporabiti ob vsaki prekinitvi vrenja ali ko mošt noče vreti, zlasti pri tradicionalnem načinu predelave grozdja). Čiste selekcionirane kvasnice, katerih naloga je da zmanjšajo vpliv škodljivih kva-

sovk, prej razmnožimo v prevretem zdravem moštu. Tako kipeč zdrav mošt dodamo razsluzenemu moštu, da prične vreti. Dodatek kvasnic bo povrh omogočil, da bo mošt do kraja prevrel in da ne bo ostal v vinu preostanek sladkorja, ki bi na spomlad omogočil delovanje škodljivih mikroorganizmov, ki kvarijo vino. Za vrenje mošta izberemo primerno velik sod, tako da mošt ne kipi skozi odprtino, a ne prevelik, da bi se mošt preveč zračil. Čim je mošt prevrel, ga moramo pretočiti v manjši sod, ki mora biti poln in katerega zato stalno dolivamo. Takrat začne vino zoreti. In sicer ob postopnem manjšanju kletne temperature, ki ob tistem vrenju ne sme nikoli zdrkniti pod 16 st. C. Če bi se med vrenjem duh po žveplu ne razgubil, pretočimo vino z zračenjem. Vino iz slabega grozdja ima hibe, podvrženo je rado porjavenju. To napako spoznamo po tem, da vino, ki je za določen čas na zraku, porjavi. Ta poskus opravimo po končani fermentaciji in ko se vino nekoliko očisti. V primeru, da se po 12-14 urah pokažejo znaki porjavenja, takšnega vina ne smemo zračno pretočiti. O odpravljanju te napake ter o odpravljanju oksidacije, pa v naslednji številki. Vsekakor je vedno priporočljivo prej posvet z enologom področnega kmetijskega urada.

Premalo skrbi za mladinsko literaturo

25. septembra bodo v kraju Arco na Tridentinskem slovesno nagradili zmagovavca šestega evropskega nagradnega razpisa za mladinske knjige. Pobudo za to je dala tridentinska pokrajina oziroma njeno odborništvu za kulturne dejavnosti. Za organizacijo razpisa pa je poskrbela sekcija za mladinsko literaturo na padovanski univerzi.

Letošnjega razpisa so se udeležili mladinski pisatelji iz dvanajstih držav in sicer iz Belgije, Francije, Zahodne Nemčije, Italije, Holan-

dije, Grčije in Španije ter iz štirih držav komunističnega bloka: Bolgarija, Češkoslovaške, Poljske in Romunije. Razpisa se torej niso udeležili niti slovenski niti drugi jugoslovanski mladinski pisatelji, kar je škoda. Predloženih je bilo 290 mladinskih povesti, med katerimi pa je bilo samo 12 še neobjavljenih. Neobjavljena dela so predložili samo avtorji iz Avstrije in Italije.

Dela so morala biti poslana tajništvu nagrade na padovanski univerzi. Pravilnik razpisa določa, da pridejo v poštev za nagrade vsa mladinska dela, ki odgovarjajo namenu razpisa, t.j. spodbujati tiskanje in širjenje knjig za mladino vseh starostnih dob in dela morajo biti napisana v duhu evropske vzgoje našega časa.

To je eden redkih razpisov, ki nagrajujejo dela za mladino. Na splošno se lahko reče, da je mladinska literatura precej zapostavljena. To velja za mnoge države, le v Zahodni Nemčiji in v skandinavskih državah ji posvečajo zares veliko skrb in tam izide vsako leto nešteto odličnih mladinskih povesti. Znano je, da so skandinavski in nemški mladinski pisatelji na glasu kot najboljši in najzanimivejši. V skandinavskih državah tudi veliko prevajajo iz tujih mladinskih literatur in nedvomno bi bila tam zelo dobro sprejeta tudi razna dobra dela slovenske mladinske literature, če bi jih slovenske založbe znale primerno predstaviti in predložiti, npr. Vandotove povesti o Kekcu in Koclju, Bevkove in Seliškarjeve povesti itd.

Zal pa je treba ugotoviti, da je zadnja leta zelo upadlo zanimanje za mladinsko literaturo v Sloveniji sami. Zdi se, da je krivo temu premajhno spodbujanje s strani založb. Morja so honorarji prenizki — nad tem se slovenski pisatelji stalno pritožujejo — ali pa manjkajo razpisi za mladinske povesti in to je še bolj verjetni vzrok. Mladinska založba je zbrala okrog sebe določeno število avtorjev, ki so se specializirali za pisanje mladinskih del, in ti producirajo določeno število knjig, tudi če jim manjka

(Dalje na 8. strani)

KALVARIJA SE NADALJUJE

(nadaljevanje s 1. strani)

meni uvod v nove močne potresne sunke, katerih rušilna moč pa nikakor ne bi bila enaka tisti z dne 6. maja. Povsem razumljivo je, da je to poročilo vzbudilo pri prizadetem prebivalstvu še večji strah, tako da je moral posredovati sam vladni komisar Zamberletti, ki je odredil, da bo odslej vesti o potresu smel javnosti posredovati le njegov tiskovni urad v Vidmu.

Glavna skrb izrednega komisarja je trenutno, kako zagotoviti ljudem, ki vztrajajo na potresnem področju streho, ki bi bila varnejša od navadnega šotora. Gre za rulo, ki jih izročajo predvsem kmetovalcem, kateri imajo te dni posla s trgatvijo, ter obrtnikom. Gre nadalje za postavitev zadostnega števila montažnih hiš, kajti desedanjji načrti dežele so po zadnjih močnih sunkih odločno pomanjkljivi. Poleg tega seveda obstaja cela vrsta kočljivih vprašanj tudi v samih turističnih središčih, saj je treba med drugim poskrbeti primerna poslopja za šole, ambulante, bolnišnice itd.

Potresno področje je pred dnevi obiskalo tudi odposlanstvo komunistične partije, ki ga je vodil glavni tajnik Berlinguer. Odposlanstvo si je ogledalo nekaj razdejanih

mestec in vasi ter obiskalo tudi Lignano, kjer se je srečalo z izseljenci. Poslanec Berlinguer je na tiskovni konferenci med drugimi naglasil, da italijanska javnost na splošno premalo pozna razsežnosti razdejanj, ki jih je povzročil potres. Zato je naloga tiska, da o tej katastrofi stalno in obširno piše. Tajnik komunistične partije se je pozitivno izrazil o delu vladnega komisarja Zamberlettija ter napovedal, da bo partija izoblikovala načrt za obnovo potresnega področja. V tej zvezi pa je naglasil, da zahteva izvedba tega načrta najširšo solidarnost vseh demokratičnih političnih in družbenih sil. Pristavil je še, da komunisti ne odklanjajo predloga deželne Krščanske demokracije o sklenitvi tako imenovanega sporazuma o prerojenju potresnega področja, vendar vztrajajo, da so neposredno udeleženi tudi pri njegovem izvajanju, kar z drugimi besedami pomeni, da hočejo vstopiti v sedanjo deželno vlado.

Ko je odgovarjal na vprašanja slovenskih časnikarjev je poslanec Berlinguer dokazal, da so mu znani tudi specifični problemi beneškoslovenskih vasi, pri čemer je poudaril, da je treba tem ljudem zagotoviti obstanek na domači zemlji.



ŠAH

Kako nastajajo šahovski problemi in študije? Prvo, kar sestavljalca in za njim reševalca prešine, je ideja, čim bolj izvirna in čim globlja ideja. Ta je ob svojem rojstvu čisto naga, treba jo je obleči: problem ali študija je treba materializirati z določenimi figurami na določenih poljih. Lahko se zgodi, da je to v običajni igri neizvedljivo. To nam razloži, zakaj se nekateri šahovski pravilniki tako ali drugače spremenijo: zato, da bi uresničili idejo, ki je bila v običajni igri neuresničljiva. Če ne more Mohamed na goro, naj se gora potrudijo do Mohameda. Pa tudi če je ideja uresničljiva, ni še konec vseh bridkosti. Od pogojev, ki jim mora delo ustrezati, da postane problem, kot Bog zapove, naj omenimo le ekonomijo: čimbolj je treba skopariti s sredstvi.

Čeprav nikaki sestavljalci študij, želimo le na konkretnem primeru pokazati bralcu nastanek te šahovske umetnine.

Prva, splošna ideja: promovirati kmeta, ki bi ga moral nadzorovati nasprotnikov lovec tako, da temu najprej blokiramo diagonalo. N. pr. v poziciji:

BELI: Kd3, h6

ČRNI: Kh4, Lb2, e5

Beli igra Ke4 in zmaga. Če je to problem, smo vsi ministri. Seveda ni: ideja je presplošna in se da uresničiti na nešteto načinov. Poskusimo jo izpiliti, izpopolniti tako, da postavimo belega kralja dlje od polja e4. Preden s kraljem na e4 dosežemo blokado kmeta e5, moramo paziti na dvoje: z nadlegovanjem črnega lovca preprečiti črnemu osvobodilno potezo e5-e4, hkrati pa se s svojim kraljem približevati polju e4. Tako dobimo pozicijo:

BELI: Kc2, h6

ČRNI: Kh4, Ld4, e5

Beli igra 1.Kd3. Črni lovec ni sicer napaden, a pade, če se črni predrzne igrati e5-e4, zato: 1...La1, 2. Ke4 in zmaga. Manj banalno kot prej, a še vedno premalo, da bi zaslužilo posebno ime. Se da belega kralja postaviti še dlje od usodnega polja e4? Da se, a potrebujemo še kaj, da z njim nadlegujemo črnega lovca, n. pr. belega lovca. Ta lahko napada črnega kolego od strani, saj ga ta ne sme vzeti. Tako dobimo še bolj izpopolnjeno, a na prvi pogled še vedno nezadostno pozicijo (Heuäcker):

BELI: Kc1, Lb8, h6

ČRNI: Kh4, Ld4, e5

Začetek je enostaven:

1. La7 La1, 2. Kb1 Lc3, 3. Kc2 La1

Kaj sedaj? Prava, stvariteljska, problemska ideja je v tem, da lahko beli lovec napade črnega in se mu žrtvuje ne samo od strani, ampak tudi na njegovi diagonali, če je le ta njegova žrtev v soglasju z obema prejšnjima zahtevama: nadlegovanjem črnega lovca in hkratnim približevanjem belega kralja. Tako se nam končno posveti nadaljevanje:

4. Ld4!!

Črni mora belega lovca vzeti, sicer izgubi svojega. 4...ed4: ne zadošča zaradi odgovora s blokado 5. Kd3. Ostane:

4...Ld4:, 5. Kd3 La1, 6. Ke4

In plan je dosežen. Žrtev belega lovca na d4 je dala belemu zadnji potrební tempo.

J. Š.

NAŠA LEDINA

Verige (ketna, ketne, četne), s katerimi so povezovali hlode na vozu, so imenovali šlajdre. Kol, s katerim so šlajdre napenjali pa zánad. V hribih je bilo po strmih poteh najbolj pogosto prevozno sredstvo vlake (sani) — v Lokovcu so jim menda rekli tudi smuke. Tolminska domača izgovarjava je »vlače«. Tu se tudi razlikuje med slikami in vlačmi. Zadnji čas menda le še pri puzanju (sankanju). Vlačje za puzat (in vse vlačje) so imele spodnjo stran iz dveh upaljenih (na kádu segrelih in upregnenih) lištah; velike vlačje za seno ali za prevoz drvi naravna drevesna debela, ki so v strmem svetu bila na spodnjem koncu ukrivljena. Te je bilo treba otesati, da so naredili vlačje. Šlike pa so imele spodnjo stran stesano iz debele deske, pravzaprav iz dveh debelih desk stesani stranici, na katerih je bil na zgornji strani prabit sedež. Pogosto so spodnjo stran obili tudi z železno šino, ki se je kmalu zgladila; potem so šlike ali vlake še bolj tekle. Vlačje, s katerimi so hodili po seno ali hlode, je bilo treba mazati, da so bolj tekle in so laže vlekli. Mazanje je bil kos prašičje kože, na kateri je bila še plast špeha. Loči se podobno tudi štejnge in štaple. Prve so cele, druge pa imajo samo deske, na katere stopamo, vmes je pa prazno, oz. le na obeh koncih pritrjeno na nosilne trame. Po nekaterih sodobnih stanovanjskih hišah imajo znova štaple.

Voli so imeli pri vožnji jarem. Jarem za dva vola je dvojen jarem, za enega pa samotež. Ketna od jarema (ali štriki) do šajtov je štrajnga; ker pa sta vsaj dve, navadno štrajnge. (Tu dopuščam pomoto: da ni mogoče štrajnga oni leseni šajt, na katerega se obesita šajta na obeh straneh voza?). Upaljena palica, ki od spodnje strani pod volovo glavo poveže jarem, je kamba. Kamba je drugače isto kot zanka. Rejda je železen obroč, vodoravno ležeč med prvima kolesoma; na njem se prvi kolesi obračata (rejdata) v eno ali drugo smer. Zimske cokle se dajejo pozimi pod kolesa, tako da se ta samo drsajo in se s tem voz zavira. Cokle so tudi lesene zavore, ki se pritisnejo na kolo voza, da s tem zavirajo hitrost. Pri kolesu ločimo platišče (obroč), špice in piesto (sredino z osjo).

Velika žakljevinasta rjuha za seno ali za listje se naziva kozlovka. Paritenk je korpa za prevoz gnoja kvadrataste oblike. Položimo jo na vrh voza. (Lom). V tolminski okolici sta po navadi po dve oblasti korpi na enem vozu za prevoz gnoja.

Lesen cvek pri jarmu, ki veže jarem in vajeti (dvojenjarem) je prehl; na sredini je usnat pas. Čevila pa je velik cvek (okoli 2 dm), ki gre skozi dve jamici, oz. da prebode prvo plat in se zarije še v drugo. Brzda je špaga za navezo volu na gobec. Raušl pa pravijo mali vreči, v kateri je sirk, in jo privežejo konjem na glavo v bližino gobca, da iz nje med potjo jejo.

V senožetih delajo, tam, kjer ni senikov, kope. Kopa ima dnišče, tlj. iz vej v krogu narejeno dno z drogom, štužjem (st'žjem) v sredini. Stuzje je spodaj navadno od treh strani podprto s stoji (oporniki). Seno naložijo okoli stuzja, proti vrhu se oža. Potem ga obgrabijo. Na vrhu dajo svitk, pravzaprav dva svitka, da pri vrhu voda ne teče v sredino. Svitek je iz dolgega šopa trave spleten voz (beseda pomeni drugače okroglo podlogo iz blaga, ki jo ženske dajo na glavo, ko na njej nosijo škaf ali kaj drugega). Okoli vrha kope denejo (Lom) včasih še nekaj vej, da branijo kopo pred vetrom (v krajih, kjer je vetrovno); to je omladje. Na zgornji

strani ponekod kopo z do štirimi koli uprejo v grivo, da bolj drži. Koli so priklade (Lom).

Debelejša deska je po starem dilja, dila, prav debela pa brjon. Trinožnik na ognjišču, na katerega dajo posodo, da se kuha, je trpiž. Ketna, ki nad ognjiščem drži kotel, se imenuje četovnk. Prečno železo nad ognjišče je zaglavnik (zaglavnk). Odprta omara s policami je stalaza. Špivnk je sveder, struh večji, vkrvljen nož, podobna krvaču. Zatk je zamašek. Tulc je do enega metra dolg, v sredi širok in na obeh koncih stožčast, spleten tulec za shrambo in sušitev lešnikov in orehov. V tolminski okolici pravijo krožniku tont (tant), v Lomu na planoti pa talir. Širok kos deske je ploh. Staro drevo za oranje (plug) z dvema kolesoma spredej je vojnica (uojnca). Zaprta ograda za živino je lesa. Škopnik je snop škope. Škopa pa za slamnato streho pripravljena slama. Škopnik ima dva ovoja.

Cep je priprava, s katero mlatijo žito, pa tudi nizki fižol (cepec). Tolminci iz okolice mu pravijo tudi mlat. Žito lahko mlatijo ali pa tudi čvigajo, tako da cel snop vzamejo v roko in z njim udarjajo po stolu, ki ima noge le na eni strani, na drugi pa ne, tako da je deska nagnjena in na enem koncu na tleh. Zrnje s silo leti po nagnjeni deski na tla, pleve pa zaradi zamaha bolj daleč naprej. Zrnje so potem pobiunkali (povevnicali), t.j. prečistili skozi vevnik.

(dalje)

PREMALO SKRBI ZA MLADINSKO (Nadaljevanje s 7. strani)

pravi navdih. Drugi pisatelji tako ne pridejo zraven ali pa jim je to vsaj oteženo, če sploh ne izgubijo zanimanja za pisanje mladinskih del.

Še precej slabše je stanje pri zamejskih založbah, npr. pri goriški in celovski Mohorjevi družbi in pri katoliških založbah sploh. Te sploh nimajo smisla za mladinsko književnost, vsaj ne za izvirno, kvečjemu da objavijo tu pa tam kak prevod ali priredbo tujih del, navadno zastarelih. Zdi se tudi, da ravnatelji in uredniki teh založb sploh ne berejo niti katoliških mladinskih listov, v katerih izide večkrat kaka dobra mladinska povest, ki bi morala iziti tudi v knjigi, a ostane neopažena.

Vse to povzroča neko stagnacijo v slovenski mladinski književnosti, ki je bila svoj čas že na visoki stopnji. Toda za slovensko in zlasti za dobro knjigo je treba pridobivati bravce že zgodaj, že med najmlajšimi, samo tako bodo imeli radi knjige, tudi ko bodo odrasli, neglede na to, da je knjiga odlično pedagoško sredstvo.

BREZPLAČNO KOSILO V JEDILNEM VOZU ITALIJANSKIH ŽELEZNIC

Trideset potnikov je prejšnji petek prvič zastonj kosilo ali večerjalo v jedilnih vozovih italijanskih državnih železnic. Še leto jih bo zastonj pogoščenih nadaljnjih 3.970. Lahko si predstavljamo veselo presenečenje potnika, ki mu prinese natakara namesto računa, ki bi znašal brez pijače 6.500 lir, listek, na katerem piše, da jim ni treba plačati, ker je plačala namesto njih Mednarodna družba za spalne vozove

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51